

A Flower of Forgetfulness

APICHATPONG
WEERASETHAKUL

Verdwalen in beelden en licht

Bas Blaasse

Gezien op 10 mei 2026
Les Briggittines, Brussel, in het kader
van Kunstenfestivaldesarts 2026

Alles telkens opnieuw kunnen ontdekken, dat is, zo blijkt uit een interview met Katrina Nzegwu, voor de Thaise kunstenaar en filmmaker Apichatpong Weerasethakul de strekking van vergeten. Met een frisse blik naar de wereld kunnen kijken. Desondanks, of juist daardoor, slaat 'A Flower of Forgetfulness' vanaf de eerste minuut een melancholische toon aan. Het blijft de vraag waar deze atmosferische ervaring ons naartoe leidt.

15 MEI 2026

Bij binnenkomst in de Briggittinenkapel worden twee filmmontages over elkaar heen geprojecteerd op een groot scherm dat achteraan de kerk hangt. Aan de tegenoverliggende zijde, waar je de ruimte binnenkomt, staat een hoge stellage met een trap die leidt naar een uitkijkplatform. In het midden ligt een groot wit doek op de grond; de vier hoeken ervan zijn met touwtjes aan het plafond verbonden en hangen iets in de lucht. Vooraf wordt ons verteld dat we door de hele ruimte vrij kunnen bewegen, zolang we het doek niet aanraken. Het is erg donker; enkel het wisselende licht van de projecties maakt het mogelijk om je te oriënteren.

De eerste beeldcombinatie toont Tilda Swinton, bekend van haar vaak excentrieke rollen, en een opname van de zon die door de bomen schijnt. Het roept meteen de vraag op wat haar 'rol' hier precies is en wat de betekenis van die superpositie is, maar dergelijke vragen zullen onbeantwoord blijven. Ondertussen klinkt de ruis van een omineuze soundscape (Koichi Shimizu), die na enkele minuten wordt overstemd door een diepe misthoornachtige toon die geregeld terugkeert en een gevoel van onheil oproept. De daaropvolgende beelden lijken een mix van persoonlijke opnames en archiefmateriaal, zonder de gepolijste esthetiek van speelfilms. We zien losse beelden: een regenbeslagen autoraam, meren en rivieren, vuur, boslandschappen, een hand met pen, plastic zakjes die door de wind worden geblazen, filmfragmenten van Edison en archiefbeelden van oude Thaise zwart-witfilms met soldaten en geliefden.

De gefragmenteerde levens en verhalen komen weliswaar ‘terug’, maar ogen daardoor niet minder broos en onherroepelijk.

In twee aparte montages schuiven de beelden voortdurend in elkaar, wat onvermijdelijk verbanden suggereert en associaties wekt. Maar de ‘samenhang’ ligt vooral in een gevoel van vergankelijkheid en herinnering dat ontstaat. Naast restanten van levens en momenten zijn er soms verwijzingen naar een gewelddadige koloniale geschiedenis. De gefragmenteerde levens en verhalen komen weliswaar ‘terug’, maar ogen daardoor niet minder broos en onherroepelijk. Het creëert vooral een sferische kijkervaring.

Elementair en ruimtelijk

Het werk is elementair in de basale zin van het woord: aarde en lucht, en met name vuur en water zijn de ankerpunten waaraan het geheel lijkt te zijn bevestigd, zowel in beeld als in geluid. We horen en zien, tot op het einde van de voorstelling, knisperend vuur en stromend water opkomen en verdwijnen. In combinatie met de andere beelden en geluiden, ontstaat een nostalgische, audiovisuele stemming die mijn aandacht weet vast te houden.

Hoogte is een ander belangrijk motief. Weerasethakul stelt in het programmaboekje dat het hem fascineert dat mensen proberen de hoogte in te gaan en boven zichzelf uit te stijgen, zoals bij bergbeklimmen en ruimteverkenning. We zien beelden van mensen op slippers en sneakers die langs metalen trappen een berg op klimmen, terwijl andere beelden worden begeleid door het holle geluid van voetstappen op ijzer. Er ontstaat een voortdurend heen en weer verwijzen tussen het geluid en het beeld en de letterlijke ‘verticaliteit’ van de ruimte.

Er groeit een grote witte gedaante die iets wegheeft van een schip of een zware wolk.

Verder staat ruimtelijkheid centraal. Ooit studeerde Weerasethakul architectuur. Hij zegt daarvan dat het zijn blik op cinema een ruimtelijke dimensie gaf en zijn begrip van tijd sterk beïnvloedde. Veel van zijn werk is non-lineair, alsof je een veld betreedt waarin je elke richting op kunt gaan. Dit wordt versterkt wanneer het doek langzaam omhoog wordt getrokken en gaat bewegen, waarbij het delen van de projecties opvangt en blokkeert. Er groeit een grote witte gedaante die iets wegheeft van een schip of een zware wolk en mensen gaan zich verplaatsen. Daarna begint op de stellage, dus aan de andere kant van het grote projectiescherm, een tweede – eigenlijk derde – projectie. Als toeschouwers bevinden we ons midden in de ervaring en wordt onze blik heen en weer getrokken, waardoor het geheel nooit volledig te overzien is.

Herhaling

‘A Flower of Forgetfulness’ is aangekondigd als een collectief werk van Weerasethakul, samen met Rueangrith Suntisuk, Pornpan Arayaveerasid, Akritchalerm Kalayanamitr en de eerder vernoemde Shimizu. Maar het lijkt in alle opzichten op Weerasethakuls, vermoedelijk dikwijls collectief, universum. Want als deze *expanded-cinema*-ervaring gaat over vergeten, en dus over het geheugen, dan valt op dat vrijwel geen van de elementen in deze voorstelling ‘onbekenden’ zijn in het oeuvre van Weerasethakul.

Het belang en de eigenheid van het geluid, de afwezigheid van een verhaallijn, de ondoorgrondelijke maar tot de verbeelding sprekende beeldcombinaties, de ruimtelijke ervaring – ze passen allemaal in Weerasethakuls oeuvre. Zijn films zijn, net als dit werk, vaak traag en associatief opgebouwd en hebben, ondanks vrij concrete en herkenbare situaties, een ongrijpbaar maar fascinerend effect. In feite lijkt dit werk op een opgeschaalde herneming van 'A Conversation with the Sun (Afterimage)', een video-installatie die Weerasethakul in 2022 samen met Rueangrith Suntisuk en Pornpan Arayaveerasid maakte. (In 2024 was hiervan ook al een Virtual Reality-adaptatie te zien in de Bozar.) De beelden, hun overlap en het bewegende doek vormden ook toen al de basis.

Alles lijkt te blijven voortkabbelen in een sfeer van vluchtigheid tot de voorstelling tijdelijk omslaat in een soort immersieve lichtshow.

Alles lijkt te blijven voortkabbelen in een sfeer van vluchtigheid tot de voorstelling tijdelijk omslaat in een soort immersieve lichtshow. De projectie maakt zich als het ware los van het filmbeeld en het scherm en verspreidt zich door de ruimte als lichtbundels en -vlakken. De losgelaten rook maakt de trajecten van het projectielicht zichtbaar. Ondertussen versterkt de techno-achtige soundtrack het ritmische aspect. Het geheel heeft een tranceachtige zweem en detoneert met het voorgaande. Het oogt spectaculair, maar de lijn van een anders licht filosoferende voorstelling wordt onduidelijk en maakt plaats voor – een gevoel van effectbejag?

Daarmee verenigt 'A Flower of Forgetfulness' in feite twee uiteenlopende aspecten uit Weerasethakul's praktijk, die allebei tien jaar geleden al te zien waren op het Kunstenfestivaldesarts en die ik sowieso moeilijk samen kan brengen. Enerzijds zijn eigenzinnige filmische blik, in 2016 onderwerp van een focusprogramma van het festival. Anderzijds de lichtshow, die sterke overeenkomsten vertoont met 'Fever Room', een licht- en rookprojectie, die dat jaar ook in Brussel werd getoond. Het levert niet alleen twee erg verschillende werelden op; de effecten lijken flink te schuren. De mijmerende beelden maken plaats voor een spektakel dat alle aandacht samenzuigt in één bron, waardoor het ene element van een 'klassieke' cinema-ervaring wordt verruild voor een andere: gefragmenteerde filmbeelden worden afgelost door een gezamenlijke aandacht (zonder filmbeeld). Welke intentie er ook achter zit, op z'n minst wordt een relatief uniforme dramaturgie doorbroken.

De suggestie van betekenis

Sommige van de aangekondigde betekenissen, zoals vergeten of het verlangen naar hoogte, ontgaan me. Ik vraag me af of de suggestieve en meanderende ervaring niet veeleer duidt op de afbraak – of bevrijding – van een gedeponeerde betekenis, want om houvast is het de makers van 'A Flower of Forgetfulness' ogenschijnlijk niet te doen.

Tegen het einde is het doek volledig gaan zweven en beelden van vuur en water keren terug. Het doek wordt omschreven als 'een wolk van halfvergeten dromen'. Ook die associatie snap ik maar gedeeltelijk. Als die 'dromen' een soort parallelle wereld zouden moeten aanduiden, dan is Weerasethakuls cinema inderdaad in staat om zoiets teweeg te brengen; de dubbele beelden in combinatie met de enigmatische, licht hypnotiserende geluidstrack lijken een eigen leven te leiden. Toch voelt het wat makkelijk gezegd om beelden als dromen te bestempelen omdat je er zo weinig tegenin kunt brengen. Wanneer het doek over ons heen trekt en water en vuur elkaar in de rimpels van het wit

raken, voel ik mij vooral opnieuw ondergedompeld in een intrigerende, tot de verbeelding sprekende wereld, gedroomd of niet.